

СЯЛЯНСКАЯ НИВА

Няхай жыве Беларускі Народ!

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:

ВІЛЬНЯ, ЗАВАЛЬНАЯ 6. (Wilno, Zawalna 6.)

Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 3 гадзіны апрача сьвята.

Рэдактар прыймае ад 12 да 2 гадз.

Зямля Сяляветву бяз выкупу!

Падпіска:

на адзін месяц — 1 зал., на 3 месяцы — 2 зал.,

на 6 месяцаў 4 зал., на год — 8 зал.

Для заграницы удвая даражэй.

Аплата надрукаванага залежыць ад рэдакцыі

ВЫХОДЗЕ ў СЕРАДУ І СУБОТУ.

ОРГАН БЕЛАРУСКАГА СЯЛЯНСКАГА САЮЗУ.

Аб арыштах у Заходняй Беларусі.

Прамова пасла Б. Рагулі

сказаная ў Сейме дня 4 лютага с. г.

Высокая Палата!

Ня лёгкая задача стаіць сёння перадамною; ня лёгкая ня дзеля таго, што нямог-бы даказаць патрэбы звальнення маіх калегаў з вострагу, але ня лёгкая дзеля таго, што гэтая справа ўжо даўно асуджана. Калі-б усе адвакаты сьвету зьехаліся сюды, то і яны не абаранілі-б іх, дзеля таго, што вы ўжо даўно паставілі. Аднак-жа мушу ўзяць у гэтай справе голас і пастарацца выясьніць гэтую сытуацыю, у якой знаходзіцца Беларускі Народ і гэтую справу, якая сёння стаіць на парадку дня зьяўляецца дзякуючы гэтай сытуацыі.

З гэтай высокай трыбуны ня раз былі агалошаны прамовы намі, прадстаўнікамі Беларускага Народу ў польскім Сейме, ня раз мы зьяўталі ўвагу Сейму на несправядлівасьці роблены адносна нас Беларусаў і на зламаныя рэспубліканскіх законаў падрабнейшымі ўраднікамі, прадстаўнікамі дзяржаўнай улады на нашых землях. Не адзін раз мы зварачвалі ўвагу польскай урадаў на іх нізкавокасьць, на іх несправядлівыя адносіны да нас, больш за 2 мільённую беларускую меншасьць. Нам часта дакляроўвалі паліцыянтэ гэтага становішча, кожны ўрад прызнаваў за свой абавязак даваць нам абяцанку, але ні адзін з іх ня толькі не датрымаў сваіх слоў, але наадварот, яшчэ ціснуў наш народ, ламаючы яго элементарныя грамадзкія правы. Але тое, што зрабіў цяперашні ўрад пераходзіць за ўсе спадзеваныя межы. Мала абуралі, мала выказвалі недавер, але трэба проста і аткрыта сказаць, што для гэтага ўраду тут няма месца.

Калі ламаюць правы адносна да нашага народу, паліцыя, старасты, ваяводы, нашыя інтэрпэляцыі скіроўваюцца да міністраў, якія давалі ўрачыстыя дэкларацыі высвятленьня, вырашэньня, а нават часам укараньня некага, хоць гэта апошняе было так рэдка, што трудна сабе прыпомніць, калі гэта было. Цяперашні ўрад здолеў перайсьці сам сябе. Гэта ўрад здолеў пры прыхільным падтрыманьні п. Маршалка Сейму ня толькі зламаць канстытуцыю, але нават справакаваць быццам заговор, нават справакаваць сам сябе. Маю тут на мысьлі справу пасла Вавуцкага. Сёння я выступаю ня толькі як абараніцель нашых арыштаваных таварышаў, беларускіх паслоў, але нажалі зьяўляюся таксама няпрошаным абараніцелем польскай канстытуцыі, якая ў паняцці цяперашняга ўраду, які прышоў да ўлады дарогай гвалту, ёсьць „сьвісткам“ (клакам) паперы. Я выступаю як абараніцель польскага парламентарызму, аб істнаваньні якога ведаем толькі з артыкулаў рэдактараў, вядучых паміж сабой споры аб яго зламаны, або зламаны таго, што фактычна ня існуе. (Голас: Але Грамада існуе). Дзеля таго для нас Беларусаў, не былі неспадзяванай пастановы рэгулямінавай камісіі аб выданьні нашых таварышаў на Шэмякінаў суд. Хто-ж мог-бы падумаць, што гэты Сейм, нават будучы аплэваны ўрадам, спакойна вытрэ плеваціны і выражаючы паслухмянасьць „Дзедку“ са страхам дзіцяці, якое нарабіла глухства, працуе цяпер з урадам і пойдзе проці яго. На якой аснове ўрад, які пасылае правакатараў у наш лягер пазволіў сабе зламаць

Сойм выдаў суду арыштаваных паслоў.

На паседжаньні Сейму 1 г. лютага апрача бюджэту была разглядаюцца справа выданы арыштаваных паслоў. Ад імя рэгулямінавай камісіі справу арыштаў паслоў рэфэраваў Дабжанскі. У часе сваёй прамовы ён абвясціў ліст пракурора віленскага апэляцыйнага суда аб выданьні суду паслоў Тарашкевіча, Рака-Міхайлоўскага, Мятлы і Галавача. Апошнія вінавацяцца па 102 ст. ч. I-я і 110 ч. I-я 2 пар. К. К. за тое, што працуючы супольна з іншымі асобамі быццам бралі павадырскі ўдзел ў арганізацыях польскай партыі камуністычнай як і камуністычнай партыі ЗБ. Таксама і за тое, што быццам па загаду цэнтральнага камітэту тых партыяў стварылі скаордынаваную (добра згавораную) групу, якая кіравала работай палітычных групаў як Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамада і „Niezależna Partja Chłopska“ і пры гэтым мелі нібы на мэце выкарыстаць гэтыя групы дзеля мэтай суседняй дзяржавы, падгатаўляючы ўваружанае паўстаньне з мэтай скінуць існуючы ў Польшчы дзяржаўны лад і адарваць ад Рэспублікі часьці яе тэрыторыі. Акцыя гэтая быццам знаходзіцца ў сувязі з акцыяй міжнароднай камуністычнай партыі і мае над сабой надзор і павадырства

канстытуцыю? Дзе тая прычына, якія прымуцілі ўрад арыштаваць паслоў Беларусаў, паслоў у Сейм? Дзе абараніцель пасольскай чэсьці і пасольскай нечэсьці п. Маршалка Сейму? На інтэрвенцыю п. Маршалка мы ня клалі ніякай надзеі, скарэй можам спадзявацца інтэрвенцыі нашага народу, чымся абароны п. Маршалка. Калі-б ў Польшчы быў суд незалежны і бесстаронны, то мы самі прасілі-б аб судовым разглядзе над нашымі таварышамі, бо ў іх дзеяньнях з дзяржаўнага пункту гледжаньня ня бачым нічога карыгоднага. Калі яны змагаліся з палітычнай нашага народу, з абдзіраньнем яго, са зламаным яго элементарных правоў, то яны муслі змагацца з гэтым. У іншым выпадку былі-б зьдранікамі свайго народу. Мы таксама змагаемся з гэтым і калі іх месца ў вострагу, то і нашае таксама, бо і мы з тымсамым змагаемся, што і яны. Іхняя справа, а разам і нашай справай, ёсьць нацыянальная беларуская; у польскай суду ня верым; да гэтага прымуцілі нас польскія ўрады. Пан пракурор паставіў прапавыццю аб выданьні беларускіх паслоў і аб уганяньні за імі судова. Проста стыдна каму небудзь паказаць гэтую прапавыццю. На якіх фактах апіраецца п. пракурор? Ніякіх фактаў няма, толькі ёсьць пакліканьне на паказаньня сьведкаў, а якія гэта сьведкі, то нам добра ведама. Ёсьць гэта зграя правакатараў, працуючых за юдавы грошы. Сьстэма правакацыі, даносьніцтва, лгарства і падбураньне адной часьці насяленьня проці другой, — вось ваша сьстэма працы, вось ваша сьстэма ўпраўляньня. Ці ў якой небудзь культурнай дзяржаве пазволіў-бы сабе пан пракурор у сваёй прапавыцці аб выданьні паслоў пісаць парламенту. Існуюць паважныя „пошлякі“, што ў лоне арганізацыяў, кіраваных успомненымі намі пасламі, вялося шпіёнства на карысьць сумержнай дзяржавы і то на аснове пазнаньня Сейму паказаньня сьведкаў. Ці гэта магчыма рэч, каб на аснове толькі дапусьціньняў можна было

польскай камуністычнай партыі, якая залежыць ад камітэру.

Рэгулямінавая камісія атрымала нібы ясныя справаздачы і матэрыялы аб дзейнасьці 5-х паслоў на тэрыторыях 5-х судовых вострагаў на ўсходзе. Са справаздач тых відаць, што нібы Грамада падгаварывала да процідзяржаўнай дзейнасьці, а абвінавачаныя таксама нібы належалі да камуністычнай партыі, бяручы Грамаду толькі як помаст дзеля лягчэйшай работы, бо Грамада істнавала яўна. Стварылася, быццам, шпікоўская шайка, працуючая на карысьць суседняй дзяржавы, у згаворах з салдатамі аднаго пагранічнага батальёну. Сьведчыць гэта аб тым, што нібы салдаты таксама зьрбаваліся на процідзяржаўную работу. Гурткі вялі нібы вайсковыя муштры, мелі аружжа і разносілі вёсьці, што да Вялікадня ўздоўміцца рэвалюцыя, Беларусь будзе аддзелена і грошы ўжо на гэта існуюць. Усе нібы паказаныя сьведкаў пяцьверджаюць гэта; арыштаваныя паслы быццам яўна гутарылі аб паўстаньню на вясну пры згаворах з Расеяй і за яе грошы. Грамада налічала болей як 61 тыс. сяброў. Падвучала нібы забіваць паліцыянтаў, засыпаць урады скаргамі каб іх збаламуціць, на кліч паўстаньня перацяць чугуначную лучнасьць. Як Грамадой таксама і Niez. P. Chł. нібы ўпраў-

каго небудзь абвініць у шпіёнствы і арыштаваць, а тым больш паслоў?

Высокая палата! Дапусьцім, што сярод Грамады былі шпіёны, дапусьцім... (П. Мантэрыс: пан далёка ідзе) Так, далёка іду. Але калі ў якой небудзь арганізацыі знаходзяцца такія асабістасьці, то іх пацягваецца да адказнасьці, а ня тых людзей, якія стаяць на чале той арганізацыі бо яны могуць ня ведаць (Голас: новая філэзофія). Ну, трудна, гэта ня ёсьць фэльдфэбельская філэзофія. Цяпер я скажу: сярод дзяржаўных ураднікаў ёсьць шпіёны, на чале гэтага стаіць урад, а дык урад вынікае са шпіонаў. (Голас: Што мае пернік да вятрака). Гэта ёсьць ваша лёгіка.

Такое вінавачаньне, такія прапавыцці гэта ёсьць проста стыд і ганьба для Польшчы. Але мала гэтага. Дапусьцім, што нехта з паслоў зрабіў які небудзь праступак; калі яго можна арыштаваць?

Арт. 21 канстытуцыі на столькі ёсьць ясным, што не патрабуе ніякіх камантараў (паясьненьняў) Арт. 21 кажа: пасла можна арыштаваць на гарачым чыне паспалітай збродні.

Зусім разумею аб што тут ходзіць. Ходзіць аб паспалітай (агульна прызнаванай) збродні. Калі пасол дакапаў якое небудзь забойства і г. д., то ў гэтым выпадку, каб ня быў згублены сьлед праступку, можна яго пацягнуць да адказнасьці. Але які тут быў гарачы чын? Грамада істнавала болей як паўгоду, і знайшоўся гарачы чын. Пасол Валожын ляжаў у ложку, гэта значыць на гарачым чыне. (Вясёласьць). Шаноўныя паны! Ня хачу гаварыць так, каб Вы сьмяяліся, але гэта ёсьць сьмешная рэч. Ведаю, што пасол Тарашкевіч так сама ляжаў у ложку. А як гавораць сяліне, ня ведаю ці гэта праўда, пас. Галавач даў сваю ўласную карову (вясёласьць). Гэта была паспалітая збродні. (Голас: Бальшавіцкую карову даў).

(Далей будзе).

Сабраньне дэлегатау Віленскага Аддз. Інстытуту.

А) ПАРАДАК САБРАНЬНЯ.

У нядзелю 6-га лютага адбылося сабраньне дэлегатаў Віленскага Аддзелу Інстытуту. Присутных на сабраньні было 30 асоб, з якіх ад гурткоў 17 асоб, ад ураду Віленскага Аддзелу 4 асобы, ад Цэнтралі 2 асобы і 7 звычайных сяброў.

Сабраньне адчыніў старшыня ўраду Віленскага Аддзелу кс. пас. А. Станкевіч, які ў сваёй прамове падчыркнуў вялікае значэнне ў беларускім адраджэньні Інстытуту, як культурна-гаспадарчай установы.

На старшыню сабранья быў выбраны сябра рэвізыйнае камісіі пас. Б. Рагуля, на сэкратара гр. А. Стэповіч.

Далей кс. Станкевіч даў справаздачу з працы ўраду Віленскага Аддзелу Інстытуту, а гр. Вільдзюкевіч кароткі агляд працы ўсяго Інстытуту. Інстытут залажыў 50 гурткоў і мае каля 800 сяброў, заложаны 22 бібліятэчкі і ўтрымліваецца адна прыватная беларуская школа. Атрыманы канцэсіі на 6 прыватных беларускіх школаў, з якіх толькі адна школа функцыянуе, бо ў іншых дагэтуль не зацверджваюцца вучыццалі. На больш школ Інстытут не атрымаў ад уладаў канцэсіяў, хаця заявы былі паданы да паасобных інспектараў. Таксама Інстытут не атрымаў дагэтуль дазволу на беларускую вучыцельскую сэмінарыю і на беларускія 6-месячныя вучыцельскія курсы. Толькі апошнімі днямі Інстытут атрымаў дазвол на Беларускія Коопэратыўна-Гандлёвыя Курсы ў Вільні, якія мае адчыніць каля 20 лютага.

На сабраньні дэлегаты прытачалі факты

ляла скрыта камуністычная партыя. Паводаром Нез. Р. Ш. быў выбраны *Ванудзі*, але не адразу. Спачатку камітэрн не згаджаўся на яго асобу дзеля ягонай прошласці; назначылі яго толькі тады калі ён падаў пісьменны аб'ясненні і прырок ставіцца на суд рэволюцыйнага трыбуналу ў Маскве і калі далі аб ім публічную рэкамендацыю паслы: Тарашкевіч і Рак-Міхайлоўскі.

Дыскусія.

У дыскусіі над пытаньнем ці выдаваць суду паслоў гаварылі: пас. *Рагуля* проці выдачы, п. Шрайбэр (жыд. кола) які, гаворучы проці выдачы, падтрымліваў прапазыцыю меншасцяў, п. Марвэг (эндэч) за выдачай, п. Балін (Н. П. Хл.) проці выдачы, п. Сахацкі (кам.) проці выдачы, п. Лібэрман (Ш. П. С.) за выдачай, п. *Ярэміч* проці выдачы, п. Строньскі (Х. Д.) за выдачай. Посьле дыскусіі маршалак аддаў пад галасаваньне фармальную прапазыцыю п. Шрэйбэра (Жыд. Кола) аб перадачы справы арыштаваных паслоў ізноў да рэгулямінавай камісіі, якая мелася-бы стварыць спецыяльную падкамісію з трох паслоў і якая ўзяла-бы на сябе заданьне падрабязна разглядзець справу. За гэтай прапазыцыяй галасавала 106 паслоў, проці 163. Прапазыцыю адкінулі. Посьле галасаванья меншасці ўзьнялі забурэнне і маршалак распарадзіўся каб пачаць паіменнае галасаваньне: спярша аб выданні суду пасла Тарашкевіча, потым Рак-Міхайлоўскага, Мятлы, Валашына і Галавача. Тады, калі сталі падлічаць галасы, маршалак перайшоў да галасаванья аб рэзалюцыі Шрэйбэра, якая была супольна з першай часцінай рэзалюцыі Сохацкага. Рэзалюцыя гэная вытыкала, што арыштаваньне 5-ці паслоў без папярэдняй згоды Сойму зроблена было проці арт. 21 канстытуцыі. Перад гэтым галасаваньнем маршалак звярнуў увагу, што ёсьць прыгавар акруговага суду, на жалабы трох арыштаваных паслоў. Сойм можа выдаць рэзалюцыю так як справа стаіць цяпер, але гэтка рэзалюцыя будзе мець значэнне толькі тэарэтычнае. Пры галасаванні рэзалюцыя большасці галасоў была адкінута. Посьле дваццацімінутнай перадышкі, калі скончылі падлічыць галасы маршалак абвясціў гэты вынік: за выданьнем суду п. Тарашкевіча 159 гал., проці 89, няважных 12; за выданьне Рак-Міхайлоўскага 165 гал., проці 83, няважных 11; за выданьне Мятлы 166, проці 83, няважных 4; за выданьне Валашына 165, проці 85, няважных 9; за выданьне Галавача 165, проці 87, няважных 10.

Такім чынам, польскі Сойм выдаў беларускіх паслоў польскаму суду.

Пасол Хамінскі бароне арыштаваных паслоў.

Пасол Хамінскі выйшаў з Клубу Працы, аб'ясняючы гэтак выступленне тым, што Клуб забараніў яму галасаваць проці выданья арыштаваных паслоў. Трэба зацеміць, што за выданьне паслоў галасаваў разам з другімі сябрамі Клубу Працы віцэ-прэм'ер Бартэль, які меў права голасу як пасол.

перасьледаваньня паліцыяй і адміністрацыяй Гурткоў Інстытуту, нягледзячы на тое, што яны не вядуць ніякай палітыкі. З такімі адносінамі ўлады да беларускае культурна-гаспадарчае арганізацыі Інстытут будзе змагацца, бо яны зьяўляюцца бяспраўнымі.

Пасьля дакладаў дэлегатаў быў наметаны плян далейшай працы Інст., а таксама прадыскутаваны вольныя прапазыцыі.

У часе пярэравы былі апрацаваны рэзалюцыі і пасьля ўзнаўленьня сабранья апрацаваныя рэзалюцыі былі прыняты сабраньнем разам з запрапанаванымі папраўкамі.

Б) ПЕРАВЫБАРЫ УРАДУ.

У склад новага ўраду Віленскага Аддзелу Інстытуту на сабраньні дэлегатаў выбраны такія асобы: д-р Б. Туронак, пас. Ф. Ярэміч, пас. кс. А. Станкевіч, інж.-арх. Л. Дубейкоўскі і гр. Каруза, у заступнікі гр. А. Стэповіч і Яцына.

В) РЭЗАЛЮЦЫІ.

Сабраньне дэлегатаў Віленскага Аддзелу Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры прыняло аднагалосна наступныя рэзалюцыі:

І. Культурна-асьветныя справы.

1. Сабраньне дэлегатаў Віленскага Аддзелу Інстытуту дамагаецца ад уладаў беларускіх урадовых і прыватных школ.

2. Сабраньне дамагаецца субсыдыяў для існуючых 4-х прыватных Беларускіх гімназіяў.

3. Сабраньне дамагаецца правоў публічнасьці для абсалювэнтаў беларускіх гімназіяў.

4. С. дамагаецца беларускай вучыцельскай сэмінарыі і вучыцельскіх курсаў, для беларускіх вучыцеляў.

5. С. дамагаецца беларускага гуманістычнага факультэту на Віленскім унівэрсытэце з беларускаю выкладоваю моваю.

6. С. дамагаецца для існуючых беларускіх вучыцеляў, якія акончылі сэмінарыю, ці роўназначныя вучыцельскія курсы, або мелі тытул (званьне) вучыцеля, вучыцельскай кваліфікацыі, як на пасады ўрадовыя, так і прыватныя беларускія школы.

7. С. дамагаецца перэнясення дзейных вучыцеляў Беларусаў з абшараў этнаграфічнае Польшчы ў Заходнюю Беларусь у беларускія ўрадовыя школы, якія павінны быць пазакладзены на аснове жаданья бацькоў дзяцей школьнага веку.

8. С. дамагаецца ад ураду задавальваючых Kredytaў на выдавецтва беларускіх падручнікаў грамаданкай і лацінкай і наагул беларускіх кніг.

II. Гаспадарскія справы.

9. Сабраньне дэлегатаў Віленскага Аддзелу Інстытуту дамагаецца ад ураду Kredytaў для сялян Беларусаў на закуп насеньня, штучных гнаёў і патрэбнага інвэнтара.

10. С. дамагаецца Kredytaў для заснаваньня Беларускім Інстытутам Гаспадаркі і Культуры коопэратываў Kredытовых і спажывецкіх.

11. С. дамагаецца задавальваючых Kredytaў для заснаваньня Беларускага Парцэляцыйнага Банку.

III. Арганізацыйныя і іншыя справы Інстытуту.

12. Заслухаўшы даклад паасобных дэлегатаў, сабраньне дэлегатаў Віленскага Аддзелу Інстытуту пастанаўляе звярнуцца да Беларускага Пасольскага Клубу з просьбай аб інтэрвэнцыі з прычыны рознага характару перашкодаў, што ставяць мясцовыя ўлады ў працы Гурткоў Інстытуту.

13. Сабраньне пастанаўляе выдаваць сваю часопісь—орган Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры.

14. Сабраньне пастанаўляе заапажаваць інструктара-агранома.

15. Сабраньне заклікае ўрад Віленскага Аддзелу Інстытуту да інтэнсыўнай працы маючы на ўвазе якнашчэйшае выкарыстаньне Статуту Інстытуту.

Як упісацца у Беларускі Сялянскі Саюз.

Падпішчык, які добра зразумеў, што Беларускі Сялянскі Саюз зьяўляецца партыяй, якая запраўды адважна бароніць інтэрэсы нашага сялянства, павінен неадкладна ўпісацца ў свой Саюз. З гэтак мэтай трэба паслаць у Цэнтральны Камітэт аткрытку (Вільня, Завальная 6—5) з просьбай прыслаць бланкеты заявы і анкеты, інструкцыі і праграму.

3 жыццця пад Польшчай.

Крывавая дэманстрацыя ў Косаве на Палесьсі.

3 Брэста прыходзяць гэтакія весткі:

3-га г. лютага ў 1-ай гадзіне папал. на на рынку ў Косаве сабраўся народ у ліку каля 400 асоб. Быў тады дзень тарговы і ніхто ня зварачваў увагі ня гэтак зборышча. Але скоро зьявіліся над таўпой тры вялікія сьцягі з процідзяржаўнымі надпісамі, паміж іншым такімі: Хай жыве ўсясьветная рэвалюцыя і ўрад пралетарыяту, хай жыве КПЗБ (Камуніст. Партыя Зах. Бел.), хай жыве комітэрн, хай жыве пролетарская моладзеж і яе ўрады КПСМЗБ (Ком. Пар. Саюзу Мол. Заходн. Белар.), хай жыве работніцка-сялянскі ўрад, прэч з рэпрэсіямі, звольніць работніцка-сялянскіх паслоў, звольніць усіх палітычных вязьняў і г. д.

Скора сталі наладжываць паход, з натоўпу пачуліся процідзяржаўныя выкрыкі. Паліцыя з пават. камэндантам на чале старалася разгнаць натоўп і адабраць сьцягі. Натоўп не падаўся і закідаў паліцыю палкамі і каменнямі. Паліцыя мусіла адступіць. Калі ніякія загады не памагалі, камэндант распарадзіўся страляць усім у паветра дзеля страху. Гэта не памагло. Тады камэндант, відзячы напор таўпы на паліцыю, выдаў загад страляць у яе. Па першай стральбе (сальве, залпу) таўпа напірала, тады была дана другая і толькі посьле гэтага натоўп быў змушаны перастаць дэманстрацыю. Забітых 3, цяжка раненых 3 і лёгка 4. Адзін з цяжка раненых памёр у шпіталі.

У гэтым паходзе была сялянская моладзь з бліжэйшых вёсак. Праз чатыры гадзіны ў Косаў прыехаў палескі ваявода Крагельскі і камэндант дзяржаўнай паліцыі Людвікоўскі, а таксама прадстаўнікі пракуратуры, маючы на мэце зараз-жа зрабіць следзтва, прычым арыштавана 10 асоб.

3 Сойму.

На паседжаньні Сойму 3 г. лютага быў разгляданы бюджэт ваеннага міністэрства. Рэфэрэнт пас. Косьцялкоўскі (Клуб Працы) падчыркнуў, што ў апошніх гадах ваенны бюджэт быў з году на год паменшаны і кіраваўся не патрэбамі арміі, толькі фінансавым палажэньнем дзяржавы. Бюджэт 1927/8 году зьменшыўся на-палавіну, раўняючы яго з бюджэтам 1925 году. Пасол Лібэрман сказаў, што ППС падала прапазыцыю аб абмяжэньне арміі да 50.000 ваякаў, што магло-бы даць зберажэньне 58 міль. зл.

Праекты самаўрадавых законаў.

Віцэміністар унутраных справаў Ярошынскі прыслаў да павадара соймавай адміністрацыйнай камісіі п. Путка ліст, у якім дамагаецца выстаўленьня на парадак дня прапазыцыі, што падалі ў сьнежні „Вызваленне“ і хлопскі саюз. Гэная прапазыцыя зьмяшчае праект новага выбарчага парадку, які трэба было-б увясці ў гмінах Галіцыі напрыклад падобнага ўжо існуючага ў конгрэсоўце. Гэтая ўстава давала-бы ўраду ўпаважненьні праводзіць новыя выбары па дасяляшній ардынацыі.

Пры гэтым п. Ярошынскі высказвае пажаданьне, каб справа з прапазыцыяй была скончана якнайхутчэй, бо ўрад ня хоча доўга чакаць у гэтым годзе і зрабіць новыя выбары. Ліст гэты паказвае якія настроі пануюць ува ўрадзе. Мусіць хацелася-бы ўраду, апраўчыся на выбарах да самаўрадаў, праканацца ў настроях грамадзянства.

Змяншэньне кары за падаткавыя нядоімні.

Маючы на мэце палягчыць сплату падаткавых нядоімкаў міністэрства скарбу апраўчыся на 4 арт. 4 уставы 31 ліпеня 1924 г. выдала распарадзэньне, каб ад усялякіх усносаў, якія будуць уваходзіць ад 1 лютага да 31 сакавіка с. г. на рахунак неадложаных і неразложаных на раты нядоімак у бяспасярэдніх падатках і штэмплявых сплатах, ня гледзячы на тое, калі яны паўсталі, былі браны кары за апазьненне вялічынёй 2% памесячна, лічучы ад прызначаннага тым нядоімкам тэрміну платы.

Пасьля гэтага тэрміну гэта знача, пачынаючы ад 1-га красавіка с. г. пры выплатах вышэйпаказаных нядоімак кары за апазьненне будуць брацца ў поўнай вялікасці г. зн. па 4% памесячна, рахуючы ад тэрміну платы.

СЯЛЯНЕ!

Аб усіх крыўдах, аб зьдзеках адміністрацыі і аб вашым жыцці пішыце ў сваю газэту „Сялянскую Ніву“.

Што дзеецца ў сьвеце?

Перамога Немцаў.

„Dziennik Wileński“ падае жалю на палітыку заходніх дзяржаў у адносінах да Польшчы. Ад таго часу, кажа ён, як паўсталі дагаворы ў Лёкарно маем цэлы сыяг выйграшаў нямецкай дыплёмацыі, якія цяпер здабыла праз уступства Заходніх Дзяржаваў па большай часці коштам Польшчы. Немцы зрабілі па найнавейшых вымаганьнях тэхнікі цэлую сыстэму фортыфікацыяў блізка польскай граніцы. Стварылі прывыходныя пункты: у Каралеўцу, Кістрыпу і Глогаве небяспечныя Польшчы, калі-б Немцы пачалі нападаць на заходнія яе граніцы. Знатая пацьвярджаюць, што характар гэтых фортыфікацыяў ня ёсьць абаронны, толькі афэнзыўны (нападны). Польшча як контрагент вэрсальскага трактату мела поўнае права жадаць, каб Рада Амбасадараў, які інстытуцыя, якая мае сабе на мэце глядзець за выкананнем трактату, прыказала Немцам знішчыць усе гэтыя ўмацаваньні, бо былі яны пабудаваны пасля ўваходу ў жыцьцё вэрсальскага трактату. Пачала яна разглядаць гэтую справу разам з Немцамі і прыгэтым не асобна, а разам са справай фабрыкацыі і вывазу ваенных матэрыялаў. Кончылася ўсё кампрамісам, як усёгды, коштам Польшчы.

У справе фабрыкацыі і вывазу ваенных матэрыялаў зацкаўлена была галоўным чынам Англія і Немцы ўступілі. Але ў справе крэпасцяў, датычачых пераважна Польшчы, уступлена Немцам.

Характэрыстыка прэм'ера Маркса.

Француская газета „Le temps“ гэтак характэрызуе Маркса: Лідэр каталіцкага сяродка Маркс прывёў да скутку палітыку Лёкарна. Гэта ён быў кандыдатам на прэзыдэнта ад партыі кансэрватараў, якая борыцца з супраціўнікамі вэймарскай канстытуцыі. У працы сваёй пойдзе ён разам з нацыяналістамі проці дагэтуляшнай палітыкі народнікаў і дэмакратаў.

Экспозэ канцлера Маркса.

3 г. лютага нямецкі канцлер Маркс у прамове на паседжаньню Райхстагу сказаў, што сябры новага габінэту згаджаюцца з тым, што апорай ягонай палітыкі мусіць быць прызнаньне моцнага права рэспубліканскай формы дзяржавы, абавэртага на вэймарскай канстытуцыі.

Дзейная абарона вэймарскай канстытуцыі не вылучае аднак ганаровых успамінаў вялікай пройдзасці Немцаў і дзеля таго, згодна з аднамыслёвым паглядам ураду, будзе сьцерагчыся павяга гэнай пройдзасці і яе сымбалаў. Далей перайшоў ён да спраў міністэрства вайны сьцьвярджаючы, што ваеннай сіле ўрад пасьвяціць асобную ўвагу. Урад будзе старацца павялічыць давер усіх часьцінаў і партыяў нямецкага народу да сваёй ваеннай сілы. Войска мусіць быць раз на заўсёды адлучана ад палітычнай барацьбы. Урад будзе стаіцца ства-

СЯЛЯНЕ!

Выпісывайце сваю газету!

„Сялянская Ніва“ шчыра і смела бароніць вашы сялянскія інтарэсы, вашы грамадзкія і чалавечыя правы, якія на кожным кроку парушаюць то ўлады, то пань, то іншыя няпрошаныя госьці. Толькі чытаючы сваю газету і асьведамляючыся аб тым, што робіцца ў нашых ворагаў, што дзеецца ў сьвеце, можам спадзявацца, што надойдзе той час, калі мы самі будзем гаспадарыць на роднай зямлі.

Дык не пашкадуй і зл. ў месяц і пашлі яго ў рэдакцыю (адміністрацыю), за тое атрымаеш два разы ў тыдзень сваю газету. Адзін пробны нумар Рэдакцыя высылае дарма!

Калі хочаш атрымаць пробны нумар газэты то прысылай заяву такога зьместу:

У Адміністрацыю „Сялянскае Нівы“
ў Вільні, Завальная 6 кв. 5.

Ветліва прашу адміністрацыю „Сялянскае Нівы“ высылаць пробны нумар Вашай газэты на такі адрэс:

Пошта
Вёска
Павет
(—)
(подпісь).

Дня 192 . г.

Па атрыманьні такой заявы адміністрацыя вышлець газету.

Дык кожны хто ўмее чытаць сьпяшайся выпісаць сваю газету „Сялян. Ніву“!

рыць гарантыі, каб у будучыне ня было ніякіх адносінаў паміж палітычнымі таварыствамі, ці іншымі саюзамі палітыкаў, да якіх у першую чаргу належаць баявыя саюзы ўсялякіх напярмаў і формаў войска.

Новы нямецкі ўрад атрымаў давер.

Каля гадз. 3 мін. 30 па пал. 5 г. лютага нямецкі парламент прызнаў 235-ю галасамі проці 174-х прапавыццю коаліцыйных (злучаных) партыяў, якія выказваюць новаму габінэту votum даверу. На паседжаньні было прысутных 427 паслоў, 18 паслоў устрымалася ад галасаваньня. За даверам галасавала нямецкая фракцыя народная, нямецкая народная партыя Стрэзмана, баварская народная партыя, дэўе групы г. зв. гаспадарскага саюзу, баварскі народны саюз і група гановэрская. Проті новага ўраду галасавалі: дэмакраты, сацыялістыя, камуністыя, большасьць правай радыкальнай групы Voelkische (людоўцы) і быўшы канцлер сябра сяродка д-р Вірт. Ад галасаваньня ўстрымаліся гаспадарская партыя, ухадзячая ў склад гаспадарскага злучэньня, а таксам болей памяркаваная група партыі Voelkische (народнікі).

НАВІНЫ.

— **Справа кс. Гадлеўскага.** Ксяндзу Гадлеўскаму, які дагэтуль быў пробашчам у Жодзішках прысуджана два гады крэпасці за нібы процідзяржаўную дзейнасьць. Касьцельныя ўлады адказалі яму ў прабстве. Кару сваю ксьндз будзе цярыць у горадзёнскім кляштары.

— **Ізноў польска-беларускае таварыства.** Разваліўшаяся калісь польска-беларускае таварыства, заложанае п. Тарашкевічам і Астроўскім разам з Палякамі, пачынае зьяўляцца на сьвет. Першыя ініцыятары такога таварыства — Беларусы сьдзяць цяпер за кратамі, а іх наступнікі прабуюць ізноў аднавіць думку польска-беларускага паразуменьня. Толькі чым гэта скончыцца?!

— **Дэманстрацыя.** У ночы з 4-га па 5-е г. лютага на тэлеграфным дроце ў Панарах нявыкрытыя майстры паразьвешалі чырвоныя сыягі, на якіх залатымі літэрамі было напісана: хай жыве ПНК., КПЗБ і ЗМКБ.

— **Міністар асьветы ў Вільні.** 5 г. лютага прыяжджаў у Вільню міністар рэлігійных спраў і асьветы д-р Добруцкі разам з дырэктарам дэпартаманту сьпр. рэлігійных Казімірам Акулічам.

— **Замена вязьняў.** На літоўска-польскай граніцы 3-га лютага адбылася замена вязьняў паміж Літвой і Польшчай. Дзяржавы памяняліся 23-мя палітычнымі вязьнямі, з якіх некаторыя асталіся ў тым краі, дзе і былі заарыштаванымі, толькі цяпер ужо будуць на волі.

Да нас пішуць.

Якія ў нас сэквэстратары.

(Нова-Погост, Браслаўскага пав.).

У нашай гміне ёсьць сэквэстратар Сахановіч, пан дужа добры, бо дзярэ падаткі аж па два разы. Сьдзіць ён у гміне дый думае як-бы з каго сарваць падатак. Прыслаў гэны Сахановіч два наказы ў вёску Кубілеўшчыну, Таводарку Праксэцінаму сынку і Антаніне Драбовіч, удаве. У наказах прыказаў ім зьявіцца 12 студыя да гміны плаціць лёкальны падатак за 1924 г. (тады быў ў нас такі падатак, па 3 зл. ад хаты). Падатак гэты ўсе выплацілі таго самага году, але сэквэстратар думаў, што пэўна квіты за той год сьляне пагублялі, дык тады заплаціць другі раз. Таводарка—сынок дый Антаніна зьявіліся ў гміну. Сэквэстратар сказаў ім, што трэба плаціць нядоімку, дый замест 3-х зл. палічыў па 6 зл. і 30 гр. Калі ня будзеце плаціць, кажа ён, дык прыду да вас і апішу, што знайду, хоць апошняя парасьзімара. А калі яны заікнуліся, што падатак гэны заплачаны ў тымсамым годзе, ён патрэбаваў квітаў. Баба Антаніна доўга ня думаючы выняла грошы дый заплаціла 6 зл. 30 гр. Але

„ШТРИХІ“.

Цікавыя абразкі і для нашай сучаснасьці, ўзятыя з расейскага па Гарбунову—Пасадову, які зьяўляецца гуманістам, пасьледавальнікам Льва Талстога.

Месячнік „Зарніца“, які выходзіць у Амьрыцы, № 15 за лістапад 1926 года друкуе!

У нашым паветры мне вечна чутна,
Песьня аб вечным народным страданьні;
У шуме лясоў ўсьцяж зычыць мне яна—
З ветрам над нашаю вёскай ў стагнаньні.

Жудасна вецяр па сёлам раве:
Толькі падаткі! падаткі; бы молатам
У сэрца зык слоў тых калоціць ўстае
Мара знішчэньня і злыбяд і голаду.

Дзеці вась ентаць—а чым іх сьцішыць...
Улады забралі кароўку „любімую“.
Усіх іх карміла. Ня будзе карміць
Годзі—пусьцілі пад нож ўжо „радзімую“—

Плача жанчына — апошніх авец...
За „недаімку“ забралі праклятыя;
Відаць, што хочучь нас знішчыць ў канец...
Хмарамі гора павісла над хатамі.

Бацька пражыў век у сьціску і цьме.
Сьвету і дзеці ня відзяць ў бязшчасьці:
Школа чужая!... Куды ім ісьцім —
Босым і голым бяз цёплай адзежынкы?

З дзедам на печы ім зіму гнясьці,
Ім і да сьвету няма бач дарожанькі,
Так за гадамі праходзяць гады...
Дзе-ж чалавечая доля свабодная?

Там у турме, ў ланцузе ды ўсягды,
Мучыцца доля ў няволі народная.

Скарга.

Сон.

Сніў я... сніў сёньня сон
Што блудзіў пмат я дэвін!...
У жуткай цемры лес быў —
Там я доўга блудзіў...
У рэшце цяжка заснуў —
Жуткі сон мяне скуў.
Уперад рваўся у сне! —
Як хто мучыў мяне...
Я спяшаў... ды ня мог...
Рваў пасьцель — лесу мох.
Ногці пальцаў маіх
Рвуць лядоў цьвёрдасьць крых...
Чую стогн пекла дна...
Плач кругом бяз канца...
Так я сніў... Так было!
Сон? Ня сон! — Ня жыцьцё!
Хтось крычаў: Беларус
Жыць ня стаў
. смерці мус...
. абрываў...
Скончыць мысьлі ня мог —
Быццам з энкаў прыглох...
Ці бы літасьць ён меў?...
Мо' так пэўне хацеў...
Думаў я перарваць —
Яму слоўца сказаць...
Рваўся ў жуткім я сне —
А сон мучыў мяне...
Посьле быццам сьціх плач...
Хтось пачаў тады зваць...
Беларусы! — казаў, —
Я Вас доўга шукаў!
Дзе Вы дзецца маглі? —
У глуш ночы зайшлі...
Устаньце! Час Ваш прышоў!
Час Ваш выйсьці ад сноў!

Кіньце Ночы Вы цьму!
Спацькайце Зару!
Хай ня стане Начы
І вакноў яе цьмы!
Досіць... досіць... Заву!
Устаньце! Убачце Зару!...
Далей мілы быў сон,
Так як небу міл звон,
Што да сонца заве,
У чар сонца плыве!
Мілы сон! Добры сон!
Каб жа здзейсьніўся ён...
Усе мы ўсталі тады
І пашлі да Зары.
Горшых з нас ня было!
Горшых быць ня магло!
Усе мы ўсе, як адзін
Ня шукалі прычын
Сварку партый падняць,
Асьмяшчыць... абсьмячць...
І балотбм кідаць...
Ролі Каіна йграць...
Усе мы, ўсе мы пашлі—
К Андэй Мэце тады!
А да Мэты вяла
Ад сна ночы Зара!
Пекны Дзень паўставаў—
Беларусь асьвячаў!
Ціхай стогны кляцьбы!
Ланцугі барацьбы
З неклам духаў благіх—
Тут ляжалі ва ўсіх...
З іх кусочкі былі—
І бязсільны яны!
Сон... ці сон? — Ці я сплю...?
Мілы ён! — Не, жыву!...

Сьлёзна.

